

Krystyna Celarek, *Prawo informacyjne – problem badawczy w teorii prawa administracyjnego*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2013, ss. 312

Sięgając po książkę Krystyny Celarek *Prawo informacyjne – problem badawczy w teorii prawa administracyjnego*, spodziewałam się kolejnego opracowania dotyczącego problematyki informacji publicznej i prawa do informacji publicznej, sprowadzającego się przede wszystkim do analizy tych zagadnień w świetle obowiązujących przepisów prawa i wykształconego od chwili wejścia w życie ustawy o dostępie do informacji publicznej, orzecznictwa sądowego. Tymczasem lektura książki Krystyny Celarek, doktora nauk prawnych, naukowca, dydaktyka oraz doświadczonego praktyka, pozytywnie mnie zaskoczyła; to „orzeźwiająca bryza” w nawale opracowań dotyczących głównie prawa do informacji publicznej, ochrony danych osobowych czy ochrony informacji niejawnych.

Recenzowana książka stanowi jedną z pierwszych monografii, będącą z jednej strony próbą całościowego ujęcia i usystematyzowania problematyki informacji i informatyki na płaszczyźnie prawa administracyjnego integrującego zagadnienia zarówno z teorii, jak i praktyki, a z drugiej strony sygnalizującą i charakteryzującą zjawisko, któremu ulega współczesne prawo, a mianowicie zjawisko wykształcania się nowej jego części, dziedziny, jaką jest prawo informacyjne. W szczególności moją uwagę przykuł jeden z trzech problemów analizowanych przez Autorkę – wykazanie, czy prawo informacyjne wykształca się jako samodzielna, odrębna od prawa administracyjnego gałąź prawa, czy też raczej stanowi ono jego integralną część. Takie kompleksowe podejście do zagadnienia prezentowane przez Autorkę należy uznać jako słuszne, racjonalne, a przyjęte cele badawcze ocenić jako ambitne i nowatorskie. Jak trafnie zauważyła Krystyna Celarek: „...wdrażanie nowych technik informacyjnych, informatycznych w administracji pociąga za sobą zmiany jej struktur, sposobów funkcjonowania. Oddzielne traktowanie administracji publicznej, nowych technologii, zagadnień informacyjnych jest już nie do przyjęcia. Zagadnienia powyższe należy traktować kompleksowo i kompleksowo badać, zasadnym jest więc postulowanie wyraźnego wyodrębnienia prawa informacyjnego” [s.11]. Autorka zdaje sobie sprawę z tego, że jest to zadanie niezwykle trudne, choćby ze

względu na złożoność zagadnień, które należałoby objąć zakresem prawa informacyjnego. Nie bez znaczenia jest również to, iż kolejne, coraz nowsze aspekty organizacji i funkcjonowania administracji publicznej związane z szeroko pojmowaną informacją, są poddawane prawnemu unormowaniu, co skutkuje pojawianiem się nowych zagadnień i rozszerzeniem granic ich poznania.

Celem zapewnienia przejrzystości układu pracy, Autorka podzieliła monografię na cztery rozdziały, obierając jako wyznacznik tego podziału sformułowane we wstępie cele badawcze. Pierwszy rozdział zatytułowany „Teoria prawa administracyjnego” można potraktować jako wprowadzenie do problematyki opracowania. W tym miejscu Krystyna Celarek przeprowadza rozważania nad teoretycznymi zagadnieniami prawa administracyjnego oraz określonymi instytucjami prawa informacyjnego na gruncie teorii tego prawa; zwraca uwagę na przemiany, jakim podlega współczesna teoria prawa, w szczególności w zakresie rozszerzenia przedmiotu badawczego, nowych wyzwań i ról, „które przynoszą globalizacja, regionalizacja i integracja dotyczące także prawa jako faktu instytucjonalnego”. [s. 29]

Drugi rozdział pracy o tytule *Współczesne prawo administracyjne* stanowi m.in. próbę zaprezentowania nowego wyjaśnienia pojęcia, zadań i celów administracji publicznej oraz terminu „współczesne prawo administracyjne”, jego miejsca i roli w systemie prawa. Autorka zwraca uwagę na to, iż w dobie społeczeństwa informacyjnego, w świetle przemian cywilizacyjnych oraz wobec faktu wyposażania administracji publicznej, na potrzeby realizacji zadań publicznych, w nowe narzędzia prawne i techniczne, pojęcie administracji publicznej i wykonywanych przez nią zadań nabiera nowego znaczenia. Zdaniem Autorki zasadniczą przesłanką przemawiającą za koniecznością przededefiniowania rozumienia tych pojęć ma głównie informacja i technologie informatyczne, które przyczyniły się do pojawienia i rozwoju nowych form aktywności administracji (np. administracyjne instrumenty informacyjne generalne i indywidualne), rozbudowy jej struktur oraz powstania nowych jej funkcji. Zmianom, zdaniem Autorki, podlega również obowiązujące współcześnie prawo administracyjne, przede wszystkim pod wpływem wszechobecnej informacji i informatyki w stosunkach administracja publiczna – obywatel. Może to, wedle poglądów Autorki, prowadzić do powstania sytuacji, w której prawo administracyjne nie będzie nadążać za roztaczającą coraz szersze wpływy techniką, w szczególności informatyczną, oraz potrzebami informacyjnymi jednostek, obywateli. Zmiany, jakim ma podlegać prawo administracyjne, nie oznaczają jednak totalnej rewolucji. Krystyna Celarek postuluje raczej harmonizowanie na gruncie współczesnego prawa administracyjnego klasycznych i nowoczesnych konstrukcji prawnych.

Dwa kolejne rozdziały, tj. trzeci i czwarty, stanowią istotę opracowania. Na ich płaszczyźnie Autorka prezentuje dwa ujęcia prawa informacyjnego

sensu stricte i *sensu largo*. W pierwszej kolejności prowadzone są rozważania nad znaczeniem wyraźnego wyodrębnienia prawa informacyjnego dla prawa administracyjnego, jego nauki oraz dla samej administracji publicznej. W tej części pracy Krystyna Celarek prezentuje argumenty przemawiające za posługiwaniem się pojęciem prawa informacyjnego o najszerszym zakresie przedmiotowym, obejmującym zarówno prawo do informacji, informację o prawie, obowiązki informacyjne administracji publicznej jak i ochronę informacji. Za niezwykle cenne należy uznać przedstawione w rozdziale III (pt. *Prawo informacyjne – sensu stricte*) monografii przesłanki wyłonienia prawa informacyjnego jako odrębnej dziedziny prawa. W ich świetle prawo informacyjne *sensu stricte* „obejmuje całość norm prawnych, które zajmują się w szczególności sposobem pozyskiwaniem (generowaniem, przetwarzaniem), udostępnianiem i izolowaniem, przetwarzaniem i rozpowszechnianiem informacji jako takich”. [s.101]

Czwarty, ostatni rozdział pracy, zatytułowany „Prawo informacyjne – *sensu largo* – informatyka w prawie administracyjnym”, traktuje przede wszystkim o regulacjach prawnych i instytucjach prawnych dotyczących informatyzacji administracji publicznej, prawa administracyjnego i jego poszczególnych dziedzin. W tym ujęciu prawo informacyjne jest traktowane jako dziedzina prawa, której przedmiotem jest informacja w różnych jej aspektach, takich jak: gromadzenie informacji, przetwarzanie, udostępnianie, przechowywanie przy zastosowaniu rozwiązań i narzędzi informatycznych.

Analiza rozważań przeprowadzonych przez Krystynę Celarek na płaszczyźnie wyżej zaprezentowanych rozdziałów monografii nasuwają wniosek, że Autorka umiejscawia prawo informacyjne raczej w zakresie prawa administracyjnego. Jej zadaniem jest to w głównej mierze jeden z problemów badawczych prawa administracyjnego oraz teorii prawa administracyjnego. Jednocześnie można zauważyć, że według poglądów Autorki nie jest to sytuacja statyczna. W kilku miejscach opracowania wskazuje bowiem na dynamikę rozwoju prawa administracyjnego przede wszystkim pod wpływem informacji i technologii informatycznych, której w dalszej perspektywie będą skutkować powstaniem prawa informacyjnego jako odrębnej gałęzi prawa.

Na wysoką ocenę zasługuje przyjęta przez Autorkę metodologia badań oraz umiejętność posługiwania się nią. Jako naukowiec, ale jednocześnie doświadczony praktyk w pracy dydaktycznej i w administracji samorządowej, sprawnie posługuje się nie tylko metodą dogmatyczną, ale również empiryczną. Recenzowana monografia została opracowana na podstawie liczącego kilkaset pozycji zbioru literatury z zakresu teorii prawa, nauki prawa administracyjnego czy informatyki, oraz obszernego zasobu regulacji prawnych i orzecznictwa sądowego sądów administracyjnych i Trybunału Konstytucyjnego.

To wszystko sprawia, że praca posiada niezwykle bogate walory naukowe. Czytelnik po jej lekturze nabiera przekonania o wadze problemu; uświadamia sobie, że zagadnienie informacji i informatyzacji nie ogranicza się tylko do regulacji prawnych, to bowiem również zagadnienie natury społecznej, teorii prawa jak i pragmatyki administracyjnej. Bez żadnych wątpliwości można zatem polecić lekturę tego kompleksowego opracowania szerokiemu kręgowi czytelników: badaczom prawa administracyjnego, dydaktykom, studentom prawa, administracji, ale również informatyki, prawnikom jak i pracownikom administracji publicznej.

Agata Nodżak